Arbetet i taxeringsnämnd

Av landskamreraren Erik Lilliesköld

Skattenytt har under en följd av år haft en artikel om taxeringsrutinen i något av sina första nummer för året. Följande framställning är i allt väsentligt i sak identisk med artikeln Ändrad taxeringsrutin i denna tidskrift 1968 häfte 1–2 men några dispositioner har ändrats, några nya avsnitt har tillkommit och själva framställningen har – som jag hoppas – gjorts litet lättare med tanke på att artikeln kan vara användbar både för självstudier och som utgångspunkt för muntlig handledning av lärare. Till 1970 års taxering kommer sådan kurslitteratur att tillställas samtliga länsstyrelser genom riksskattenämndens försorg.

Av utrymmesskäl kommer i fortsättningen följande förkortningar att användas:

TN = taxeringsnämnd (-en, -er, -erna)
TO = taxeringsnämndens ordförande
KO = kronoombud
TI = (förste) taxeringsintendent (-en, -er, -erna)
LSM = lokala skattemyndigheten
RN = riksskattenämnden
Handledningen = Handledning för arbetet i taxeringsnämnd
KL = kommunalskattelagen
TF = taxeringsförordningen
TK = taxeringskungörelsen.

Innan man börjar taxeringsarbetet bör man veta inte bara målsättningen utan även förutsättningar i form av arbetsmaterial och hjälpmedel.

Handledningen kan användas både för självstudier och som uppslagsbok, som ständigt bör finnas till hands.

Skatte- och taxeringsförfattningarna bör man också lära sig att hitta i, bl a därför att man inte gärna åberopar vad som står i en handbok, om saken är reglerad i lag eller författning.

Länskungörelsen om taxeringsdistrikt bör man åtminstone känna till och PN:s anvisningar bör man snarast lära sig, antingen i länskungörelsen härom eller på ett särtryck om dessa normer, om sådant finns i länet.

TI brukar sända ut egna anvisningar, som TN givetvis är skyldig att följa likaväl som PN:s och RN:s anvisningar.

Genom taxeringssektionens försorg får TO en hel del ytterligare material som t ex fondhandlarlistor, blanketter o dyl. Oftast torde TO samtidigt få en förteckning över detta material och särskilda förteckningar över ytterligare material, som kan rekvireras på en särskild blankett härför.

Särskilt viktigt är det naturligtvis att TO — om han är ny sådan — tar reda på vad han i första hand behöver i fråga om blanketter m m. På taxeringssektionen finns säkerligen en av TI utsedd kontaktman, som hjälper honom tillrätta härmed.

TN:s arbete utmynnar i beslut, som antecknas i s k *längder* men det arbetet sker inte i TN och utföres inte av TO. Några längder används i alla fall i viss utsträckning under arbetet i TN, nämligen
fjolårets mantalslängd
taxeringsårets mantalslängd
fjolårets inkomstlängd (avskrift)
fjolårets förmögenhetslängd (avskrift)
och i vissa taxeringsdistrikt

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

stomme till årets fastighetslängd och fjolårets fastighetslängd (avskrift).

Längderna används i relativt liten utsträckning numera, de flesta praktiskt taget inte annat än vid enstaka tillfällen, med hänsyn till att LSM övertagit arbetet med erinringar att deklarera och att taxeringsavier upprättats över alla skattskyldiga, som är registrerade på länsstyrelsens skatteband.

Vare sig LSM biträder med *anmaning* eller inte är det TO som ansvarar för denna. Man anmanar med ledning av sådana taxeringsavier som inte åtföljts av deklaration. Om man har anledning att anta att en person inte är skyldig att avge deklaration skall man naturligtvis varken erinra eller anmana denne att deklarera. Det kan gälla exempelvis hemmafruar, som inte har förvärvsarbete, och studerande, för vilka kontrolluppgifter inte finns.

Fjolårets inkomstlängd och *förmögenhetslängd* kan endast användas för jämförelser och TO behöver knappast slå i dem under taxeringsarbetet. Däremot kan det vara lämpligt att låta någon ledamot i TN följa med i dessa längder vid sammanträdena.

Av *årets mantalslängd* framgår bl a om och när barn fötts före den 1 november under beskattningsåret.

Stommen till *taxeringsårets fastighetslängd* upptar i princip alla fastigheter inom det lokala taxeringsdistriktet.

Ännu en längd återstår – *fjolårets fastighetslängd*. Den är nödvändig för diverse kontroller och är den längd som TO har störst användning av.

Det arbete som TO uträttar består inte bara i att granska deklarationer och föredra resultatet av granskningen i TN utan också i en omfattande skriftväxling med skattskyldiga, taxeringsnämnder i andra distrikt m fl. I all skriftväxling måste TO ange inte bara sitt namn och adress i tydlig skrift utan även namnet på taxeringsdistriktet. Han underlättar sitt arbete om han skaffar sig två stämplar, en för hans namn och adress och en för taxeringsdistriktets namn. Stämplar torde kunna erhållas genom taxeringssektionens kontaktman.

Arbetets planläggning

Det är nödvändigt att planlägga arbetet i god tid innan den första deklarationsbunten kommer från LSM, gärna i samråd med kontaktmannen, liksom man över huvud taget vänder sig till denne för råd och upplysningar. Däremot bör TO inte besvära PN:s kansli för råd i taxeringsfråga.

Anvisningar och annat material som kommer från TI bör man läsa genast. Annars kan det lätt bli liggande och falla i glömska.

Den *leveransplan* Ni får skall inte avskräcka. Den är uppgjord av folk med erfarenhet om hur arbetet kan och bör bedrivas i varje enskilt taxeringsdistrikt. Vad som är viktigt är dock att man redan från början planerar både den egna granskningen och sammanträdena så att leveransplanen kan hållas. Det gäller alltså att komma igång med granskningen omedelbart efter det man fått deklarationerna från LSM och räkna ut hur många deklarationer som måste hinnas med per dag fram till ett sammanträde med TN. Sammanträdet bör lämpligen hållas en vecka (högst) före respektive leveransdag. Planera gärna i samråd med LSM. Tänk på att alla deklarationer inte är lika. En stor del deklarationer är lättgranskade och dem bör man börja med.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

Till förberedelserna hör kontakt med KO. Det är nödvändigt att TO och KO kommer överens om arbetets fördelning. Det är irrationellt att båda i detalj utför samma förarbete. Det åligger visserligen både TO och KO att granska alla deklarationer. Man kan emellertid komma överens om att KO självständigt förgranskar en viss del av taxeringsdistriktet eller ett visst antal deklarationer, som TO lämnar över till KO. Man kan också fördela arbetet så att en del arbetsmoment, t ex kontrollsummering, avprickningar, granskning av utbor eller förberedelser till fastighetstaxeringen i första hand sköts av KO.

Vi tänker oss nu att alla erforderliga förarbeten är undanstökade och att själva granskningen av deklarationerna kan börja. Vi har alltså fått den första bunten deklarationer från LSM och dessutom har vi fått samtliga fjolårsdeklarationer. Ordningsföljden för de kommande arbetsmomenten är inte självklar men här rekommenderas en rutin, som med endast smärre individuella avvikelser allmänt tillämpats och som visat sig vara ändamålsenlig.

1. Avprickning mot fastighetslängd
2. Underrättelse till annan TO
3. Anmaning att deklarera
4. Teknisk granskning av utbor
5. Fastighetstaxering
6. Teknisk granskning av inbor
7. Kontrollsummering
8. Sammanträden
9. Underrättelser om avvikelser från deklaration

Till taxeringsrutinen hör självfallet avlämnandet av deklarationerna till LSM, men dessa leveranser följer en bestämd plan som varje TO får och behandlas därför inte i denna artikel.

Avprickning av taxeringsvärden

I fjolårets fastighetslängd kan man kontrollera taxeringsvärdena för de fastigheter som skattskyldig äger. Taxeringsvärdet ligger till grund för beräkning av procentavdrag respektive garantibelopp och för beräkning av bruttointäkten av schablontaxerad fastighet. För jordbruksfastighet och sådan annan fastighet som inte är schablontaxerad ligger fastighetens taxeringsvärde regelmässigt till grund för värdeminskningsavdragets bestämmande. Vid jordbruksfastighet utgör summan av taxeringsvärdena på skogsmark och växande skog s k underlag för beräkning av skogsvårdsavgift. Detta ”underlag” skall införas på särskild plats på deklarationens sista sida. TO bör därvid särskilt kontrollera (i deklarationen) om fastigheten innehafts av den skattskyldige under hela beskattningsåret och (i längden) om fastigheten ägts av en eller flera personer. Underlaget skall nämligen fördelas mellan ägarna på samma sätt som garantibeloppet.

Om en skattskyldig finns upptagen som ägare till viss fastighet i fjolårets fastighetslängd men denna fastighet inte redovisats i hans självdeklaration, har han troligen avyttrat fastigheten. Sådana iakttagelser bör redovisas på en särskild minneslista för att användas både vid fastighetstaxeringen och vid kontroll av eventuell realisationsvinst och inkomst genom avyttring av marken.

Det finns en genare väg att kontrollera taxeringsvärden, procentavdrag och allt det andra som jag nu talat om. I alla de taxeringsdistrikt som inte svarar för den särskilda fastighetstaxeringen – därför att det finns särskilda fastighetstaxeringsdistrikt – har man normalt inte tillgång till någon fastighetslängd. Det gäller huvudsakligen städer. Har man inte fastighetslängd

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

får man i stället jämföra med fjolårsdeklarationen. I allmänhet kan man f ö i alla distrikt nöja sig med det förfaringssättet som normalrutin. Har man anledning att misstänka att ett taxeringsvärde är fel i fjolårsdeklarationen eller att det ändrats måste man naturligtvis kontrollera värdet. Fastighetsförsäljningar bör också kunna spåras genom jämförelser med fjolårsdeklarationen – men det kräver en vaken blick.

Underrättelser till annan TO

I ett lokalt taxeringsdistrikt finns både sådana skattskyldiga som är mantalsskrivna i distriktet för beskattningsåret, s k *inbor,* och sådana som är mantalsskrivna någon annan stans men som äger fastighet eller driver jordbruk eller rörelse i distriktet, s k *utbor.* Dessa utbor taxeras endast för inkomst av fastigheten eller rörelsen och endast till kommunal inkomstskatt inom distriktet. En korrespondens – kommunikation som man brukar säga – mellan taxeringsnämnderna är nödvändig.

Endast TN i den kommun där fastigheten är belägen har tillgång till fastighetslängd och kan alltså avgöra garantibeloppets storlek. Lokalkännedom har också sin givna betydelse men TO i den skattskyldiges hemortskommun har tillgång till huvudparten av kontrolluppgifter av olika slag och endast han kan göra en kontantkalkyl. TO i hemortskommunen måste därför skicka ett meddelande till TO i den kommun där fastigheten är belägen och vice versa. TO i hemortskommunen skickar sin underrättelse på en särskild blankett, *formulär 16.* Sådan underrättelse måste sändas så snart som möjligt så att TO kan få svar från den andre TO i god tid. Formulär 16 innefattar uppgifter inte bara om inkomst av fastighet eller rörelse utan även om realisationsvinst vid avyttring av fastighet och om förändringar på skogskonto.

Vi tänker oss nu att TO i god tid skickat formulär 16 till TO i det distrikt där den skattskyldige är utbo och fått ett svar på *formulär 18.* Denna underrättelse kontrolleras mot den allmänna självdeklarationen. Om uppgiften på formulär 18 inte stämmer med denna måste TN och därmed först TO pröva om deklarationen eller aviseringen skall följas. Om deklarationen ändras skall den skattskyldige få underrättelse härom. Nettointäkten av förvärvskällan noteras på den allmänna självdeklarationens sista sida i sammanställningen till statlig inkomstskatt.

Vid granskning av allmän självdeklaration bör TO på bilaga rörande fastighet i annan kommun än hemortskommunen stryka under kommunens namn. Härigenom markerar han att inkomsten från fastigheten skall beaktas endast vid taxering till statlig inkomstskatt.

Om TO – i samband med att han skriver ut underrättelser enligt formulär 16 – ser att allmänna avdrag och ortsavdrag inte kan utnyttjas helt i hemortskommunen bör han samtidigt med formulär 16 skicka underrättelse enligt formulär 20 till TO i det distrikt där fastigheten är belägen. Kopia av formulär 20 sänds till den skattskyldige.

Kommunikationen mellan TO i olika nämnder är synnerligen viktig och det är nödvändigt att den sker snabbt. Som vi strax skall finna är det inte tvunget att invänta besked på formulär 16 innan man skickar formulär 18.

Anmaning att deklarera

Det kanske förvånar om jag talar om anmaning att lämna deklaration först efter

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

det granskningen av deklarationer redan kommit igång. Det hänger emellertid samman med sättet för leveranser från LSM av de deklarationer som redan kommit dit in. Samspelet mellan LSM och TO (egentligen TN) både möjliggör och nödvändiggör behandling av allt deklarationsmaterial oavsett när det kommer. LSM ser själv till att deklarationer lämnas av de skattskyldiga på så sätt att LSM med stöd av 36 § TF – och kanske också ett underförstått uppdrag av TO – sänder ut s k *erinran* till skattskyldig som inte lämnat deklaration.

Deklarationer levereras till TO i omgångar undan för undan som de kommit in till lokal skattemyndighet. Sista omgången omfattar endast ett fåtal deklarationer och resterande taxeringsavier utan deklarationer. Det är först då som TO behöver gripa in med *anmaning* enligt formulär 3 a.

Många skattskyldiga – särskilt rörelseidkare men även åtskilliga jordbrukare – begär hos TI anstånd med avlämnande av deklaration. Om sådant anstånd medgivits får TO kopia av beslutet härom, som givetvis måste respekteras. Man får alltså inte anmana någon innan den tid som bestämts i anståndsbeslut gått till ända.

Vid anmaning måste man se till att tidsfristen inte understiger 5 dagar, som är minimum enligt 52 § TF. Anmaning kan lämpligen sändas till den skattskyldige i vanligt lösbrev.

Det finns människor som inte lämnar någon självdeklaration trots både erinran och anmaning. TF ger emellertid möjlighet inte bara till anmaning (36 §) utan även till vitesförläggande (53 §). Vite får enligt 123 § inte understiga 100 kronor och inte överstiga 5.000 kronor. Normalt torde vite i lokalt taxeringsdistrikt bestämmas till 300–500 kronor men både lägre och högre belopp kan användas. Det är mycket viktigt att vitets storlek avpassas efter förhållandena i det enskilda fallet. Vitesförläggandet måste användas med urskiljning av hänsyn till de skattskyldiga. Man måste ha klart för sig att vite endast är ett påtryckningsmedel, inte ett straff. Anmaning med vitesförläggande måste skickas till den skattskyldige genom s k *postdelgivning*. Om skattskyldig inte dedeklarerar trots anmaning med vitesförläggande skall förhållandet så snart som möjligt anmälas till TI. En sådan anmälan får inte sparas till dess arbetet i TN är över. Anmälan sker på ett särskilt formulär. Proceduren för vitets utdömande är omständlig. Det bör också vara ett skäl till återhållsamhet med vitesförläggande. Man bör därför förelägga vite endast om man kan räkna med att den försumlige kommer att taxeras och att taxeringen inte kan åsättas utan deklaration.

Teknisk granskning av utbor

Några dagar in i mars kan den tekniska fingranskningen av deklarationerna börja. Hänsyn till andra TN gör det självklart att man börjar med sådana skattskyldiga som skall taxeras till statlig inkomstskatt av annan TN d v s *utbor*. Det följer f ö av bestämmelserna i 6 § TF.

Eventuell rörelsedeklaration eller annan deklaration, som skall behandlas av TN i särskilt taxeringsdistrikt, skall omgående överlämnas till LSM för överföring till denna nämnd. I de flesta fall gäller granskningen av utbodeklarationer enbart garantibelopp för fastighet, t ex sommarstuga. I dylikt fall kan med fördel underrättelse *(nr 18)* till vederbörande taxeringsnämnd i den skattskyldiges hemortskommun ge-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

nast utskrivas med genomslagskopia, alltså utan avvaktan av TN:s beslut. Underrättelsen bör dock inte översändas förrän efter sammanträdet.

Om man kan förvänta att en utbo skall få avräkna allmänna avdrag och ortsavdrag, som han inte kunnat utnyttja i hemortskommunen, bör man vänta med att lämna denna "utbodeklaration" till längdföring till dess man fått besked på formulär 20.

Arbetet med fastighetstaxeringen

Allmän fastighetstaxering skall enligt 12 § 1 mom KL ske vart femte år. Den senaste skedde år 1965 och nästa skall äga rum 1970. Allmän fastighetstaxering handläggs av särskilda nämnder och berör inte lokal taxeringsnämnd.

Under åren mellan allmänna fastighetstaxeringar sker *särskild* fastighetstaxering. Sådan ombesörjes av lokal taxeringsnämnd ev. särskild fastighetstaxeringsnämnd. Alla fastigheter skall finnas med i de årliga fastighetslängderna men det är endast under vissa omständigheter som nya taxeringsvärden åsätts i stället för de vid den allmänna fastighetstaxeringen bestämda. Dessa omständigheter anges i 12 § 2 mom KL. I andra stycket av samma moment ges regler för hur de nya värdena skall bestämmas. Man utgår från det allmänna prisläge och de uppskattningsgrunder i övrigt, som tillämpats vid den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen. En glidning av prisnivån – mot ett mer realistiskt taxeringsvärde – får alltså inte ske.

För den särskilda fastighetstaxeringen har RN utfärdat anvisningar rörande notering av uppgifter till grund för längdföring. Dessa anvisningar innebär i korthet följande. I den stomme till fastighetslängd som enligt 18 § taxeringskungörelsen senast den 31 mars avlämnas till TN får denna inte föra in beslut eller göra ändringar. LSM har på särskild förteckning, kallad *föredragningspromemoria,* noterat de redovisningsenheter som enligt myndighetens mening bör bli föremål för TN:s prövning. Föredragningspromemorian används av TN som avprickningslängd, underlag för utskrift av anmaningar m m. TN:s beslut skall alltid redovisas på deklarationsblankett, vare sig deklaration avlämnats eller ej. Till grund för taxeringen bör om möjligt ligga en deklaration från ägaren eller innehavaren. Så snart TO erhållit föredragningspromemoria bör erforderliga anmaningar göras med ledning av denna på blankett Anm. 2. Om TO trots anmaning inte får någon deklaration, skall han alltså själv fylla i en blankett för särskild fastighetsdeklaration och överst på blanketten skriva: "Upplagd av taxeringsnämnden" eller "Upplagd av TN".

För redovisningsenheter, som upptagits i föredragningspromemorian, gör TN i dennas kolumn 4 avprickning i raden för respektive enhet, om TN redovisat beslut härom på vederbörlig deklarationsblankett. Eljest antecknas att ingen åtgärd vidtagits. Nytillkomna redovisningsenheter skall inte av TO skrivas till i föredragningspromemorian och inte heller i stommen till fastighetslängd. Däremot gör man erforderliga noteringar på en deklarationsblankett, efter vilken LSM längdför beslutet.

Med hänsyn till att den särskilda fastighetstaxeringen skall vara avslutad senast den 15 maj under taxeringsåret (29 § taxeringskungörelsen) är det synnerligen angeläget att den företages så snart som möjligt, d v s vid ett av de första sammanträdena med TN.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

Teknisk granskning av inbor

Det underlättar granskningen om man tar för vana att titta på fjolårsdeklarationen samtidigt med årets deklaration, åtminstone så snart det gäller en jordbruksdeklaration eller eljest en komplicerad deklaration. Man kan t ex inte göra en kontantberäkning utan en sådan jämförelse.

Den tekniska granskningen bör ske efter en bestämd rutin. Det kan vara lämpligt att först fastställa den skattskyldiges civilstånd m m med ledning av taxeringsavin – och upplysningarna i deklarationen. För ensamstående bör man i årets mantalslängd kontrollera om han eller hon den 1/11 beskattningsåret haft hemmavarande barn under 16 respektive 18 år. Anteckna civilstånd och barns ålder, där sådan har betydelse för taxeringen, på deklarationens sista sida i rummet "Taxeringsnämndens anteckningar".

Kontantberäkning av jordbrukares deklaration bör ske som en ren rutinkontroll. Man bör läsa kapitlet "Kontantberäkning" i Handledningen till den del det gäller deklarationer enligt kontantprincipen och samtidigt följa med på den blankett som RN gjort upp för kontantberäkning. Efter någon övning går det lätt att göra en överslagsberäkning eller att göra en beräkning direkt på räknemaskin, om man har tillgång till en sådan. Om deklarationen därvid visar kontantunderskott eller ett belopp, som man bedömer vara för lågt för personliga levnadskostnader, bör beräkningen utskrivas på blanketten. Till en början bör man använda blanketten direkt. Det framhålls i Handledningen men jag vill ändå gärna understryka att man aldrig får avvika från en självdeklaration med stöd av en kontantberäkning, som den skattskyldige inte beretts tillfälle att bemöta. Verkar deklarerade inkomster för låga enligt kontantberäkningen, bör man genast skicka den till den skattskyldige tillsammans med de övriga frågor man vill ställa. Man bör sträva efter att få med alla frågor redan första gången man skriver till en skattskyldig.

TO bör i samband med den tekniska granskningen föra *löpande anteckningar* rörande de uppgifter som nämns i 32 § 2 mom. taxeringskungörelsen (värdeminskning av skog, brott mot skattestrafflagen, eftertaxering, gåvor m m) och i 5 § tillämpningskungörelsen till förordningen om taxering för inkomst av medel, som insatts på skogskonto. Det kan f ö vara lämpligt att i samband med granskningen göra kortfattade anteckningar om sådana intäkter och kostnader som bör prövas i nämnden.

De olika förvärvskällorna granskas efter den ordning inkomstslagen har i deklarationen. Inkomst av jordbruksfastighet kan man dock spara till sist.

Efter granskningen av förvärvskällorna och förmögenhetsbilagorna tar man itu med de allmänna avdragen och sist kontrollerar man överföringarna till fjärde sidan.

I fråga om *annan fastighet* är räntebidragen en vanlig felkälla. Praktiska blanketter för kontroll av ränteavdrag står dock TO till buds. För fastighet som deklareras på formulär 6 a bör TO särskilt utreda större avdrag för reparation och underhåll liksom huruvida 6 a eller 6 b skall användas. Observera att schablonberäknad intäkt överstiger två procent av taxeringsvärdet om detta överstiger 100.000 kronor, under det att procentavdrag och garantibelopp alltid är två procent.

Vid *inkomst* av tjänst kontrolleras t ex att redovisade intäkter överenstämmer med inkomna kontrolluppgifter. Om beloppen

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

inte stämmer tillskrivs den skattskyldige för närmare förklaring (blankett nr RSN 340, i vilken arbetsgivare ovillkorligen måste namnges). Däremot bör TO ej fästa avseende vid om intäkterna redovisats under rätt underrubrik (E 1 eller E 2). Som exempel på en lätt konstaterbar felaktighet kan nämnas att äkta makar, som båda har folkpension, deklarerar denna gemensamt. Taxera alltid vardera maken för sig, annars blir det lätt ett materiellt felaktigt resultat. Yrkade kostnadsavdrag granskas. Ofta finns det anledning att tillskriva den skattskyldige och begära upplysningar (blankett 7 ev 9 a). Uppenbara formella felaktigheter rättas naturligtvis. Exempelvis förekommer det inte alltför sällan att den skattskyldige underlåtit att avrunda summa avdrag uppåt och ibland yrkas avdrag enligt såväl alt 1 som alt 2.

Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet. Vid kontrollen av taxeringsvärdena kan det ha framkommit, att den skattskyldige tidigare ägt fastighet som inte längre redovisas i deklarationen. TO måste då undersöka om avyttringen medfört skattepliktig realisationsvinst. Intäkt genom restitution, avkortning etc. deklareras ofta fel. Man måste kontrollera i fjolårsdeklarationen – ev äldre deklaration, som då måste rekvireras – om den skattskyldige kunnat utnyttja avdrag för den skatt som sedan restituerats eller avkortats. Eljest är det restituerade eller avkortade beloppet inte skattepliktigt. Likaså är överföringen till sammanfattningarna på deklarationens sista sida ofta felaktig.

Inkomst av kapital och *förmögenhet* redovisas på gemensam bilaga till deklarationen (formulär nr 1 g), som alltid bör infordras om den saknas. Vid beräkning av inkomst av kapital kan avdragen vara fel. Man bör exempelvis kontrollera, att dödsbo ej yrkat schablonavdrag, som endast kan tillkomma fysisk person. Förmögenhetsredovisningen ger ofta en god bild inte blott av den skattskyldiges ekonomi utan även av hans levnadsstandard under beskattningsåret och är nödvändig för kontantberäkningar. Sådana underlättas om man vid förmögenhetsbilagans siffror för bankmedel m fl tillgångar och skulder med blyerts antecknar förändringar sedan föregående år. I de fall då redovisad behållen förmögenhet närmar sig 100.000 kronor eller överstiger nämnda belopp bör bl a kontrolleras att värdena av levande och döda inventarier samt av inneliggande lager, aktier m m inte upptagits med för låga belopp.

Inkomst av jordbruk. Vid granskningen härav kan det vara lämpligt att börja med jordbruksbilagans första sida och av där ifyllda siffror söka skaffa sig en allmän bild av fastighetens storlek och jordbrukets omfattning. Komplettera gärna felande arealuppgifter och notera fjolårets djurbestånd med blyerts bredvid deklarationens siffror. Uppgifter angående skogskonto kollas, dels mot fjolårets deklaration och dels mot andra och tredje sidans uppgifter för uttag respektive insättning liksom naturligtvis mot kontrolluppgifter och bankkvitton och slutligen mot förmögenhetsbilagan (formulär 1 g).

På jordbruksbilagans andra sida kontrolleras först intäkterna med ledning av inkomna kontrolluppgifter. Såväl noteringar i deklarationen som kontrolluppgifter avprickas. Ofta omfattar en post i jordbruksbilagan, t ex köpeskilling för sålt virke, intäkter från ett flertal håll. Samtliga belopp varå kontrolluppgifter lämnats bör därvid antecknas vid uppgiften på bilagan eller på en av kontrolluppgiftslapparna. Om kontrolluppgifterna ej täcker hela de-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

klarerade intäkten, kan det vara skäl att begära att den skattskyldige specificerar beloppet, bl a därför att vissa uppköpare slarvar med kontrolluppgiftslämnandet. Taxeringssektionen bör underrättas om sådant slarv iakttagits. Om den skattskyldige yrkat att någon del av t ex kreatursförsäljning skall utgöra skattefri realisation, bör TO noga göra sig underrättad om garantier eller presumtion för att försäljningen ingår som ett led i en definitiv driftomläggning.

Tredje sidans naturaförmåner m m granskas mot föregående års deklaration med däri gjorda anteckningar om TN:s beslut rörande de olika förmånsvärdena och mot länskungörelsen med prövningsnämndens anvisningar. Givetvis tas hänsyn till beslut av PN, om sådant föreligger. Att TO måste se upp för undervärderingar är uppenbart och det kan vara klokt att under den kommande föredragningen i nämnden höra sig för om t ex bostadens storlek och standard, även om TO – vilket han i tveksamma fall bör göra – skrivit till den skattskyldige och begärt upplysningar.

Jordbruksbilagans avdragsposter – andra och tredje sidans högerspalter – granskas. Speciell uppmärksamhet bör här ägnas åt yrkade avdrag för inköp av levande och döda inventarier, för underhåll av byggnader och markanläggningar samt för värdeminskning av skog. Underhållsavdrag i fråga om byggnader bör prövas med ledning av en specificerad uppdelning mellan avdragsgilla och icke avdragsgilla kostnader på särskild bilaga till deklarationen eller blankett härför, som tillhandahålls av taxeringssektionen. Deklarationer, som innehåller yrkande om avdrag för värdeminskning av skog, bör snarast möjligt översändas till taxeringssektionen för granskning och kontroll mot skogsliggaren.

All utredning bör i möjligaste mån göras innan deklarationerna föredras i TN. Se alltså till att frågeblanketter skickats iväg och att svar på förfrågningar lagts in i deklarationerna innan de tas med till sammanträde med TN. Gör alla anteckningar i deklarationen med blyerts och tydliga men så att de kan suddas ut, om det behövs. Låt aldrig ett förslag till åtgärd stå kvar i deklarationen om TN beslutat på annat sätt. Om en deklaration inte föranlett någon anmärkning vid granskningen eller endast blivit rättad i formellt hänseende är det praktiskt att på deklarationens sista sida pricka av respektive utföra taxeringarna i samband med granskningen. Annars bör man vänta med dessa åtgärder till dess TN fattat beslut.

Kontrollsummering

En viktig fas vid all deklarationsgranskning är kontrollsummeringen. Den kan göras före all annan granskning men man sparar tid om man väntar till dess man granskat deklarationen. Kom bara ihåg att aldrig skicka ut en förfrågan till den skattskyldige utan att först ha summerat hela deklarationen. En felsummering kan innebära att en intäkt eller ett avdrag uteglömts och ber man deklaranten kontrollräkna eller specificera den del av deklarationen som man inte får att stämma kan man få ett verkligt summeringsfel bekräftat och deklarationen kompletterad med felande poster. Det är naturligtvis nödvändigt att i aktuella delar ånyo kontrollsummera en deklaration om TN avviker från det förslag TO lämnat i nämnden. Kontrollsummering bör göras med maskin.

Sammanträden

TO kallar till sammanträde med hjälp av ett särskilt kallelsekort. Vid det första

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

sammanträdet genomgås sådana ändringar sedan föregående år i skatte- och taxeringsförfattningarna som berör TN:s verksamhet. Vidare bör man då redogöra för PN:s anvisningar för årets taxering. Vid detta första sammanträde skall TN även välja granskningsmän och justeringsmän och besluta i övriga frågor enligt formulär till protokoll, som tillhandahålls av taxeringssektionen. Något enbart förberedande sammanträde medhinns inte, utan TO måste räkna med att vid det första sammanträdet föredra ett lagom antal deklarationer. Därför måste TO också vid det första sammanträdet varje år läsa upp 1 § (allmän målsättning), 117 § första och tredje styckena (sekretessbestämmelser) samt 62 § 1 mom TF (jäv). Det första sammanträdet bör hållas senast en vecka före första leveransdagen enligt den plan som TO fått från LSM.

TN:s verksamhet regleras i 59–72 §§ TF och 21–33 §§ TK. TO bör läsa dessa paragrafer så att han inte gör några formella fel. TO eller ledamot i TN kan visserligen på grund av uttrycklig bestämmelse i 113 § regeringsformen inte ställas till svars för ett felaktigt beslut av TN men däremot kan TO straffas för fel eller försummelse, t ex vid utsändande av anmaningar och underrättelser, vid protokollföring och självfallet vid brott mot den tystnadsplikt och de sekretessbestämmelser i övrigt som anges i 50 och 117 §§ TF. TO bör exempelvis tänka på att förse utgående skrivelser med egenhändig namnteckning, gärna förtydligad med namnstämpel. Enbart sådan är inte tillåtet att använda.

Vi har redan talat om att TO kallar till sammanträden. Enligt 61 § TF är det han som bestämmer när och var de skall hållas. Självfallet gör han det i samråd med KO och ledamöterna i övrigt så långt det är möjligt. Länsstyrelsen (TI) skall underrättas liksom de skattskyldiga inom distriktet (genom kungörelse på kommunal anslagstavla), en bestämmelse som förefaller vara otidsenlig. Om ledamot får förhinder, skall han själv kalla sin suppleant och meddela TO härom.

Sammanträdet bör om möjligt hållas på central ort inom taxeringsdistriktet av hänsyn till ledamöterna. Det sker inom slutna dörrar, men skattskyldig är berättigad att komma tillstädes för att lämna upplysning och att i begränsad utsträckning få besked om sin taxering (61 § 4 mom TF). TI eller av honom beordrad tjänsteman har rätt att besöka nämnderna vid deras sammanträden. Det är länsstyrelsen som har att vaka över att taxeringsarbetet i första instans ordnas och bedrivs ändamålsenligt och den funktionen åligger förste taxeringsintendenten.

I 62 § TF behandlas bestämmelserna om *jäv*. Det räcker inte med att faktiskt iaktta bestämmelserna i denna paragraf. Man måste också anteckna i protokollet om varje enskilt fall där jäv förelegat och ledamot alltså avträtt (26 § TK). Protokollet förs lättast i form av anteckningar vid varje sammanträde av TO eller ledamot i nämnden och utskrivs – på formulär, om sådant finns – först vid sista sammanträdet. Vad som skall med i protokollet framgår av Handledningen. Protokollet justeras av TO och två vid första sammanträdet av nämnden utsedda ledamöter.

Att handläggningen i nämnden går rätt till är viktigt. Enligt 50 § 1 mom TF får endast TO, kronoombudet och de ledamöter i nämnden som därtill utses av denna granska deklarationerna. Det kan vara praktiskt att utse olika granskningsmän för

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

olika delar av taxeringsdistriktet men bara en för varje. I inte alltför stora taxeringsdistrikt kan det räcka med en granskningsman för hela materialet. Övriga ledamöter har naturligtvis rätt att fråga om sådant som kan ha betydelse för taxeringen men får i övrigt nöja sig med TO:s föredragning. Arrangemanget med särskild granskningsman har tillkommit i den skattskyldiges intresse och sammanhänger med sekretess-bestämmelserna. Deklarationerna får alltså inte ens under sammanträde lämnas ut till annan ledamot i nämnden än granskningsmannen.

Det är TO själv som föredrar deklarationerna i nämnden. Hur omfattande denna föredragning skall vara beror på deklarationernas art. Normalt läser man upp den skattskyldiges namn, yrkestitel och bostadsadress och för jordbrukare fastighetens namn. Sedan bläddrar man genom deklarationen och ser om man har gjort några anteckningar om avvikelser.

Vid föredragningen bör TO noga se upp med att alla beslut i nämnden, som avviker från vad han antecknat som förslag till beslut, verkligen blir antecknade. Likaså måste extra avdrag för nedsatt skatteförmåga antecknas på deklarationens sista sida i rummet för "Taxeringsnämndens anteckningar" med belopp och angivande av anledningen till avdraget, t ex Sjukdom, Invaliditet, Fp (folkpension), Ex min (existensminimum). TO eller KO, om han utfört granskningen, skall slutligen sätta sitt *signum* på deklarationen (21 § TK). Det kan naturligtvis göras redan vid granskningen före sammanträdet.

TN är beslutför om TO och minst två eller – i TN vars distrikt omfattar mer än en kommun – minst tre andra ledamöter är närvarande. Den omständigheten att ledamot på grund av jävsbestämmelser måste avträda vid behandling av viss deklaration utgör dock inte hinder mot att beslut fattas rörande denna taxering (63 § TF). Det föreligger inget krav på att KO är närvarande men självfallet bör han normalt vara det.

Om TO anser att taxering bort åsättas annorlunda än TN beslutat skall han på deklarationen eller därvid fogad handling ange den taxering han ansett böra åsättas och göra anteckning härom i protokollet. Jag har förr sagt att alla anteckningar som TO gör i deklaration bör ske med blyerts. Det gäller naturligtvis inte anteckning om reservation. Sådan bör inte kunna suddas ut och bör alltså skrivas med bläck eller ännu hellre med skrivmaskin. Annan ledamot än TO har inte skyldighet men rätt att anmäla reservation mot nämndens beslut om han anmäler detta innan pågående sammanträde avslutas. Om han vill närmare utveckla sin reservation skall han skriftligen avfatta den senast vid justeringen av protokollet.

Vid skiljaktiga meningar skall öppen omröstning anställas och den mening bli gällande vilken flertalet biträtt eller – om rösterna utfaller lika – den som länder till den skattskyldiges förmån. Kan denna grund inte tillämpas gäller den mening som biträdes av TO (64 § TF).

Vid varje sammanträde bör TO föra en liggare över närvarande ledamöter. Han skall nämligen enligt 33 § TK till kommunens styrelse översända protokoll eller sammanställning utvisande vid vilka sammanträden de kommunvalda ledamöterna eller suppleanterna varit närvarande och övriga uppgifter som är nödvändiga för bestämmande av dagtraktamente.

TO bör leda sammanträdena med fasthet, vara noga med jävsbestämmelser och tystnadsplikt och undvika varje som helst

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

förklenande omdöme om skattskyldig, även om deklarationsgranskningens inbjudit till sådant.

Många gånger kan det vara klokt av TO att själv ringa upp en skattskyldig i stället för att skriva, men tiden medger inte det i den utsträckning som är önskvärd. Vid telefonsamtal bör man göra noggranna minnesanteckningar och helst läsa upp för den skattskyldige vad man antecknat.

Vid all skriftväxling måste man tänka på att skriva tydligt och få med allt som man vill fråga om eller meddela så att man inte behöver besvära den skattskyldige med ännu en skrivelse.

Att man inte får skriva insinuant vare sig till eller om en skattskyldig är självklart. Det får inte heller förekomma kränkande anteckningar i en deklaration eller andra handlingar rörande någons taxering.

Underrättelser till de skattskyldiga

Underrättelser till de skattskyldiga om avvikelser från deklarationerna förekommer av två slag, *preliminär* och *slutlig* avvikelse. Enligt 65 § TF skall den skattskyldige beredas tillfälle att yttra sig över ifrågasatt avvikelse från deklarationen så snart inte avvikelsen avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller "då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande". I de flesta fall måste således en slutlig avvikelse föregås av underrättelse om ifrågasatt eller preliminär avvikelse. Sådana underrättelser utskrivs på genomslagskopior. Förhandsunderrättelsen tillställs den skattskyldige omedelbart i lösbrev. Underrättelserna om slutlig avvikelse förvaras lämpligen för sig tills de utsänds. Kopian däremot inläggas i deklarationen.

Om den skattskyldige inkommer med erinringar, föredras hans deklaration på nytt vid nästa sammanträde. Vidhåller TN då sitt tidigare beslut, används den redan upprättade underrättelsen som underrättelse om slutlig eller definitiv avvikelse med tillägg att erinran inte föranlett ändring av tidigare fattat beslut. Om TN däremot ändrar det preliminära beslutet skall den tidigare utskrivna underrättelsen makuleras och ny sådan utskrivas med genomslagskopia. Det är mycket viktigt att preliminära avvikelser utsänds i samtliga fall utom vid rättelser o dyl.

TO bör inte skicka ut underrättelse om preliminär avvikelse förrän TN beslutat härom, om förslaget är osäkert, allra minst om det grundar sig på kontantberäkning eller annan skönsuppskattning. Underrättelseblankettens text lägger inte något hinder i vägen för TO att använda den för sina egna – för nämnden ännu ej kända – förslag och utnyttjat med stor försiktighet är ett sådant förfarande ägnat att påskynda arbetet.

De slutliga underrättelserna skickas till de skattskyldiga successivt genom rekommenderade brev. Om möjligt bör sista utsändningen ske före juni månads utgång med hänsyn till semestrar. Observera att den skattskyldige får extraordinär besvärsrätt, om han ej fått underrättelse om avvikelse senast den 15 juli (99 § TF). Underrättelsen måste omfatta samtliga avvikelser och skälen för avvikelserna måste anges (69 § TF).

Av underrättelsens text bör framgå om avvikelsen grundar sig på en författningsbestämmelse, rättspraxis eller en skälighetsbedömning. Försök att undvika sådana ord som "författningsenligt". Angiv i stället vilken författningsbestämmelse som ligger till grund för avvikelsen. Om praxis

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01

åberopas bör om möjligt även åsyftat rättsfall anges. Den skattskyldige bör nämligen ha möjlighet att själv bedöma rättsfallets tillämpighet på hans situation. Stundom kan i en rättsfråga RN:s anvisningar eller förhandsbesked åberopas som skäl för en avvikelse från deklaration.

I rena uppskattningsfrågor kan det vara svårt nog att ange skälen. Här torde en hänvisning till RN:s eller PN:s anvisningar ofta vara tillfyllest, givetvis under förutsättning att tillämplig passus presenteras eller åtminstone anges. Om en skattskyldig på jordbruksbilaga till sin deklaration upptagit bostadsförmån för bostad om 2 rum och kök men TN uppskattat bostaden till 4 rum och kök, skall givetvis det ändrade rumsantalet anges i underrättelsen. I många fall torde en precisering av skälen vara i det närmaste omöjlig och den skattskyldige får nöja sig med en knapphändig motivering. På något sätt måste emellertid skälen anges i varje underrättelse om avvikelse från en deklaration. Innan underrättelsen går ut bör TO fråga sig: Kan den skattskyldige förstå avvikelsen och varför den skett så att han eventuellt kan bemöta den?

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-09 18:17:01